

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ імені Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ

КОГНІТИВНІ ТА ЕМОЦІЙНО-ПОВЕДІНКОВІ ФАКТОРИ ПОВНОЦІННОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЮДИНИ: КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

23-24 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ

ХАРКІВ – 2015

УДК 159.9 (075)

ББК 88

Редакційна колегія:

Хомуленко Т.Б. (відповідальний редактор), доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедру практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Кузнєцов М.А., доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сльчанінова Т.М. (відповідальний секретар), кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,
протокол № 5 від 28.08.2015 року*

Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (Харків, 23–24 жовтня 2015 року) / М-во освіти і науки України, ХНПУ імені Г.С. Сковороди [та ін.]. — Харків: Вид-во «Діса плюс», 2015. — 348 с.

ISBN 978–617–7064–78–6

У збірнику представлено матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід” за наступними напрямками: культурно-історичний підхід та сучасна наука про людину; психологічні характеристики повноцінного функціонування людини та вищі психічні функції; розвиток особистості та психологічна феноменологія здоров’я; психологія тілесності та психотерапія; психологія діяльності та практика успішного функціонування професіонала; актуальні медико-психологічні проблеми повноцінного функціонування людини та сучасне суспільство; соціокультурні виміри екологічної психології та проблеми повноцінного функціонування людини; стійке суспільство як фактор повноцінного функціонування людини; актуальні проблеми психолінгвістики: культурно-історичний підхід.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

УДК 159.9 (075)

ББК 88

ISBN 978–617–7064–78–6

© Колектив авторів, 2015

© Сльчанінова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2015

Кутєпова-Бредун В.Ю. Вплив особистості на успішність у музичній діяльності.....	218
Кучинова Н.М. Дослідження комунікативного компонента креативної складової професійного мислення майбутніх маркетологів.....	219
Лебідь Н.К. Стресостійкість керівника закладу середньої освіти як чинник успішної управлінської діяльності	220
Леженіна Л.М. Особливості оцінки організаційної культури слідчими Служби безпеки України з ризиком виникнення професійної деформації	221
Лісена Т.О. Професійно важливі якості особистості майбутніх психологів як передумова успішної професійної діяльності.....	224
Lukeyanova K. A. Social intelligence as a component of professional competence of a social teacher.....	225
Лучанинова Н.В. Роль психологических факторов в успешном трудоустройстве выпускников вузов.....	226
Лушина Т.А. Проблема психологической структуры профессионального самосознания у студентов современного технического университета.....	228
Макаренко Н.М. Контекстне навчання як процес динамічного руху до практичної діяльності студентів	228
Мамічева О.В. Психологічний аналіз успішної професійної діяльності викладачів вищої школи в освітньому процесі.....	230
Метельська Н.Й. Становлення професійної самосвідомості як складова професійного самовизначення майбутнього педагога.....	231
Miroshnyk Z.M. Role structure of a personality in phenomenology of professional competence of a practical psychologist.....	233
Mihajlenko O.Ju. The role competence in the system for significant qualities of practical psychologist.....	234
Мишко Н.М. Особливості ціннісно-сміслового аспекту професійного становлення майбутніх психологів, які здобувають другу вищу освіту	235
Мовчан Я.О. Структура професійної соціалізації студентів інженерних спеціальностей.....	237
Мойсеєнко Р.М. Психологічна компетентність як фактор ефективного функціонування особистості сучасного педагога.....	238
Моргун В.Ф. Толерантність як умова успішного функціонування професіонала	239
Московченко А.А. Дослідження складових в структурі особистості у студентів-менеджерів.....	241
Нікітіна О.П. Особливості організації та проведення навчальних тренінгів з психології грошей для студентів-практичних психологів.....	242
Nikolaenko A.E., Surhai D.V., Shukalova O.S. Psychological portrait of the ideal teacher and practice of professional's successful functioning.....	243
Nikonenko S.S. Non-verbal behavior: problems of the interpretation.....	244
Носко Л.А. Здатність до рефлексії як професійно важлива якість	246
Остапчук О.Є. Розвиток особистості вчителя в процесі авторського проектування педагогічних систем.....	247
Підбуцька Н.В., Богдан Ж.Б. Особливості життєвої задоволеності інженерів у процесі професіоналізації.....	249
Поденко А.В. Якість особистості організатора в учнів старшого шкільного віку	250
Попова Г.В., Милорадова Н.Э. Алгоритм создания колоды ассоциативных метафорических карт	252
Portyanko A.A. The study of "burnout" in the process of pedagogical activity	253
Романовський О.Г. Про деякі спостереження в ідентифікації зарубіжної та вітчизняної психології лідерства	255
Савицька О.В., Кутіщенко В.П. Психологічні особливості виникнення і подолання професійних криз педагогами та психологами	256

схильності за п'ятьма рівнями: дуже високим, високим, середнім, нижче середнього та низьким.

У дослідженні взяли участь студенти-маркетологи II-IV курсів таких вищих навчальних закладів: Запорізький національний університет, Запорізький технічний національний університет, Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), Дніпропетровський університет ім. А. Нобеля, Міжрегіональна Академія управління персоналом. Загальна кількість досліджуваних – 229 осіб.

Результати дослідження показали, що дуже високий рівень комунікативних схильностей виявили студенти II курсу – 21,9 %, студенти III курсу – 25 % і студенти IV курсу – 21,4 %. Студенти цього рівня володіють високим рівнем прояву комунікативних схильностей, відчувають потребу у спілкуванні і активно прагнуть до нього, швидко орієнтуються в складних ситуаціях, невимушено ведуть себе в новому колективі.

Високий рівень комунікативних схильностей виявлено у студентів II курсу – 21,9 %, у студентів III курсу – 17,5 %, у студентів IV курсу – 28,6 %. Такий рівень свідчить про те, що студенти не губляться у новій обстановці, швидко знаходять друзів, постійно прагнуть до поширення кола знайомств, проявляють ініціативу у спілкуванні. Ми звернули увагу, що показники високого рівня у студентів IV курсу значно вище, ніж у студентів II-III курсів. На нашу думку, це свідчить про те, що певна частина студентів IV курсу виявляє готовність до професійної діяльності.

Середній рівень комунікативних схильностей серед студентів II курсу складає 9,4 %, III курсу – 15 %, IV курсу – 23,2 %. Цей рівень характеризує прагнення майбутніх фахівців до контакту з суб'єктами спілкування.

Найбільші показники нижче середнього рівня було виявлено у студентів II курсу – 21,9 %. У студентів III курсу він склав 17,5 %, а у студентів IV курсу – 10,7 %. Це вказує на те, що студенти даного рівня не прагнуть до спілкування, почувають себе скуто у новій компанії, колективі та відчувають труднощі у встановленні нових контактів з людьми.

На жаль, у дослідженні ми виявили високі показники низького рівня комунікативних схильностей студентів спеціальності «маркетинг». Так, низький рівень комунікативних схильностей у студентів II і III курсу складає по 25 %, у студентів IV курсу – 32,1 %. Отримані результати свідчать, що студенти II-IV курсів потребують розвитку комунікативних навичок в процесі професійної підготовки. Саме тому, вважає доцільним, впровадження програми розвитку креативної складової професійного мислення, зокрема комунікативного компонента.

Висновки. З'ясовано, що в процесі розвитку креативної складової професійного мислення у майбутніх фахівців з маркетингу важливе значення має комунікативний компонент.

Отримані результати обумовили розробку програми формуального експерименту розвитку комунікативного компоненту креативної складової професійного мислення студентів-маркетологів.

Н.К. Лебідь

Київський університет імені Бориса Грінченка

СТРЕСОСТІЙКІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформування та модернізація системи освіти, активне впровадження інновацій в освітній простір потребує, насамперед, керівників навчальних закладів, здатних до виконання ефективної управлінської діяльності в мінливих умовах.

Управлінська діяльність керівника закладу середньої освіти протікає в умовах значних психологічних навантажень під дією великої кількості професійних стресів, що негативно впливають на фізичне та емоційне здоров'я людини, провокують виникнення емоційного напруження та емоційного вигорання.

До основних стресорів управлінської діяльності відносять фактори: інформаційного навантаження; інформаційної невизначеності; міжособистісних конфліктів; внутрішньо особистісних (рольових) конфліктів (виконання двох і більше функціональних ролей одночасно; розбіжність вимог, що висуваються різними ролями, веде до розвитку рольового конфлікту); поліфокусності управлінської діяльності (Л. Попова, І. Соколов; цит. за Г. Моніна, Н. Раннала, 2009).

Успішність виконання професійних обов'язків в умовах емоційного навантаження забезпечує перш за все, висока стресостійкість особистості.

Стресостійкість – інтегративна властивість особистості, що забезпечує здатність до соціальної адаптації, збереження значимих міжособистісних стосунків, забезпечення успішної самореалізації, досягнення важливих цілей, збереження працездатності і здоров'я (Г. Нікіфоров, 2003). Дана властивість може вироблятися і розвиватися, але тільки у випадку, якщо це робиться цілеспрямовано.

Будь-який стрес, в тому числі професійний, проживається людиною через структуру стресового епізоду. Розуміння складових стресового епізоду допоможе керівнику навчитися адаптивно реагувати на стресові події та регулювати власну поведінку під час них.

Подолання стресу починається зі специфічної оцінки будь-якої події та власних ресурсів. У результаті формуються пов'язані зі стресом емоції, виникають адаптивні реакції (копінг). Структура стресового епізоду представлена наступними елементами: 1) усвідомлення стресора та його оцінка (первинна – сприйняття ситуації, вторинна – самосприйняття); 2) порушення гомеостазу, пов'язані зі стресом емоції та когнітивні процеси; 3) копінгі; 4) результат копінга та нова оцінка ситуації (Р. Лазарус, 2001).

Враховуючи особливості управлінської діяльності, своєю поведінкою керівник в значній мірі може впливати на емоційний стан колективу. У зв'язку з цим доцільно керівнику закладу середньої освіти здійснювати моніторинг стану фізичного та психічного здоров'я членів колективу і в разі виникнення ознак значного професійного стресу слід оптимізувати умови та характер трудових процесів, міжособистісні взаємостосунки тощо. Способи подолання на рівні всього закладу можуть бути такі: корпоративний розвиток, удосконалення та згуртування робочих груп і команд; розвиток організаційної культури у колективі; професійна та адміністративно-управлінська підтримка; ефективне керівництво, адекватне рівню (фазі, етапу) розвитку колективу; визначення коротко-, середньо- і довгострокових цілей, що підвищує й укріплює мотиваційні механізми особистості та колективу; вироблення стандартів формальної та неформальної поведінки в закладі; опанування умінь і навичок саморегуляції працівниками; емоційне міжособистісне спілкування, що збагачує почуттєвий досвід; підтримка хорошої фізичної форми, здоровий спосіб і стиль життя.

Л.М. Леженіна

Інститут підготовки юридичних кадрів

для Служби безпеки України Національного університету

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СЛІДЧИМИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ З РИЗИКОМ ВИНИКНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ

Емоційне напруження, значна кількість професійних стресів, мінлива й непередбачувана робоча ситуація, залучення у постійні негативні переживання інших, що характеризують роботу слідчих (Андросюк В.Г., 1994; Баєв О.Я., 1997; Столяренко О.М., 2009), можуть призводити до появи та розвитку професійної деформації, однією з форм якої є емоційне вигорання (Медведев В.І., 1982; Розов В.І., 2007; Тимченко О.В., 2003; Толочек В.О., 2005).

Розвиток емоційного вигорання у слідчих Служби безпеки України може бути